

УДК 658.152:399.92

DOI: 10.31891/2307-5740-2020-286-5-50

ТРОЦИКОВСЬКИЙ ТАДЕУШ
Хмельницький національний університет

МОДЕЛЮВАННЯ ФОРМ ПАРТНЕРСТВА В МЕХАНІЗМІ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ЗА СУЧАСНИХ УМОВ БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩА

Обґрунтовано важливість та роль інновацій у розбудові національних економік європейських країн і діяльності окремих підприємств. Виявлено взаємозв'язки підвищення конкурентоспроможності та ефективності із розвитком інноваційних процесів на підприємстві. Окреслено можливості управління цими процесами у контексті інноваційної збалансованості та європейського спрямування розвитку. Узагальнено рейтинги інноваційної активності європейських країн. Обґрунтовано побудову інтеграційної моделі інноваційного процесу та моделі отримання конкурентної переваги підприємства на засадах активізації інноваційних зусиль.

Запропоновані підходи дозволять систематизувати інноваційні перетворення, організувати раціональну взаємодію усіх внутрішніх елементів системи, забезпечити конкурентоспроможність й високу ефективність діяльності промислових підприємств.

Ключові слова: інновації, конкурентоспроможність, управління підприємством, ефективність, розвиток.

TROCİKOWSKI TADEUSZ
Khmelnitsky National University

MODELING OF PARTNERSHIP FORMS IN THE MECHANISM OF MANAGEMENT OF INNOVATIVE ACTIVITY OF INDUSTRIAL ENTERPRISES UNDER MODERN CONDITIONS OF BUSINESS ENVIRONMENT

Trends in the development of highly developed countries indicate that sustainable development can only be guaranteed by creating a competitive advantage based on knowledge and innovation. The possibility of their use is one of the most important factors that determine the competitiveness not only of enterprises but also of the regions and countries in which they operate.

Innovation today is a determining factor in economic development. At the end of the second decade of the XXI century, it is the ability to constantly seek and implement new ideas and solutions, which are increasingly combined with progress or the implementation of useful changes, both quantitative and qualitative, determine competitive advantages in the market.

However, there are many reasons that prevent small and medium-sized enterprises from maintaining a strong competitive position and economic importance in the market. There is an urgent need for wider and more effective implementation of innovations. Large enterprises, which by their nature have greater opportunities and potential, are easier to prepare and implement appropriate solutions. In this context, it is important to identify the nature of risks and barriers, their sources, causes and possible solutions.

The importance and role of innovations in the development of national economies of European countries and the activities of individual enterprises are substantiated. The relationship between increasing competitiveness and efficiency with the development of innovation processes in the enterprise is revealed. The possibilities of managing these processes in the context of innovation balance and European direction of development are outlined. The ratings of innovation activity of European countries are generalized. The construction of the integration model of the innovation process and the model of obtaining a competitive advantage of the enterprise on the basis of intensification of innovation efforts is substantiated.

The offered approaches will allow to systematize innovative transformations, to organize rational interaction of all internal elements of system, to provide competitiveness and high efficiency of activity of the industrial enterprises.

Key words: innovations, competitiveness, enterprise management, efficiency, development.

Постановка проблеми. Тенденції розвитку високорозвинених країн вказують на те, що стійкий розвиток можна гарантувати лише шляхом створення конкурентної переваги на основі знань та інновацій. Можливість їх використання є одним з найважливіших факторів, що визначають конкурентоспроможність не тільки підприємств, але також регіонів і країн, в яких вони працюють.

Інновації сьогодні є визначальним фактором розвитку економіки. Наприкінці другого десятиліття XXI століття саме здатність постійно шукати та впроваджувати в життя нові ідеї та рішення, які все більше поєднуються з прогресом чи впровадженням корисних змін, як кількісних, так і якісних визначають конкурентні переваги на ринку.

Разом із тим, існує багато причин, які заважають малим і середнім підприємствам зберігати сильну конкурентну позицію та економічну значимість на ринку. Актуалізується потреба у все ширшому та ефективнішому впровадженні інновацій. Великі підприємства, які за своєю природою мають більші можливості та потенціал, простіше готують та впроваджують відповідні рішення. У такому контексті важливо ідентифікувати природу ризиків та перешкод, джерела їх виникнення, причини та можливі шляхи усунення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемам дослідження теорії та практики управління інноваційною діяльністю промислових підприємств, у тому числі процесів розробки інновацій, запровадження їх у діяльність промислових підприємств є предметом наукових досліджень зарубіжних і

вітчизняних вчених, зокрема: Друкера П., Войнаренка М.П., Геєця В.М., Гончар О.І., Гринчуцького В.І., Єрмошенка М.М., Кондратьєва М.Д., Котлера Ф., Міценко Н.Г., Твіса Б., Череп А.В., Шумпетера Дж., Ярошенка Ф.О. та ін.

Формулювання цілі статті. Показники динаміки соціально-економічних трансформацій високорозвинених країн вказують на те, що стійкий розвиток можна гарантувати лише шляхом створення конкурентної переваги на основі знань та інновацій. Можливість їх використання є одним з найважливіших факторів, що визначають конкурентоспроможність підприємств, окремих регіонів та країн в цілому. Постає нагальна необхідність в систематизації напрямів здійснення інноваційної діяльності, організаційних інноваційних змін із врахуванням того, що вони впливають на систему управління підприємством, процесами формування його конкурентоспроможності і можливостей розвитку.

Мета статті. Дослідження особливостей партнерства та взаємодії стейкхолдерів у процесі розробки та впровадження інновацій, а також обґрунтування механізму управління інноваційною діяльністю підприємств в умовах сучасного бізнес-середовища потребують подальших наукових досліджень. Обґрунтування науково-практичних засад їх проведення є метою публікації.

Виклад основного матеріалу. В останні десятиліття інновації забезпечують дві третини економічного зростання Європи. На чисельність населення Європи приходить лише 7 відсотків населення, яке, разом з тим, генерує 20 відсотків глобальних інвестицій в наукові дослідження та розробки. Саме тут публікується третина наукових публікацій високого класу. Європейські країни займають домінуюче місце у світі в галузях промисловості, таких як фармацевтична, хімічна промисловість, машинобудування та індустрія моди. Європа також наполегливо підтримує інновації через ключові сприяючі технології, такі як фотоніка та біотехнологія. Однак європейський континент відстає у багатьох напрямках інноваційної діяльності. Компанії ЄС витрачають менше коштів на інновації, ніж їхні конкуренти. Венчурний капітал у Європі ще недостатньо розвинений, що призводить до того, що підприємства переходять до середовища, в якому вони мають більші шанси на швидкий розвиток.

Витрати на державні інвестиції в усьому Європейському Союзі нижче цільового показника - 3% ВВП. Інтенсивність досліджень та розробок нерівномірно розподілена в регіонах ЄС, інвестиції та дослідження зосереджуються в основному на Західній Європі. Крім того, 40 % працівники в Європі не мають необхідних цифрових навичок [1].

Figure 2: Performance of EU Member States' innovation systems

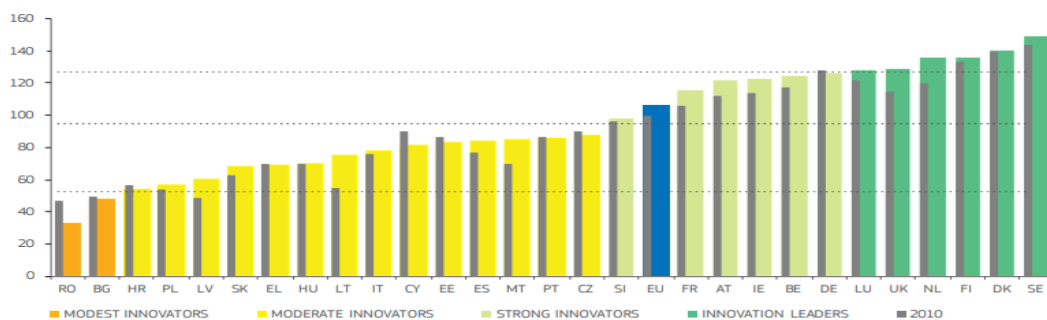

Рис. 1. Європейський інноваційний рейтинг країн ЄС, 2019 р.*

*Вісь Y: результати щодо інновацій у 2019 році (кольорові смуги), 2010 р. (Сірі смуги) порівняно із середнім показником ЄС у 2010 р. - разом за 27 показниками; Вісь X: країни ЄС [сформовано за: www.europa.eu]

За результатами проведених досліджень робимо висновок, що країни ЄС поділяються на чотири групи: інноваційні лідери, сильні новатори, помірні новатори та слабкі новатори. Так, Швеція вкотре стала лідером ЄС в галузі інновацій. За нею слідують Данія, Фінляндія, Нідерланди, Великобританія та Люксембург, які у 2019 році вперше приєдналися до групи інноваційних лідерів. Німеччина потрапила до групи сильних новаторів. Починаючи з 2010 року, результати ЄС в галузі інновацій в середньому зросли на 5,8%. За останні 9 років ефективність інновацій зросла в 18 країнах ЄС і знизилася в десяти. Найбільше зростання було зафіксовано у Литві, Мальті, Нідерландах та Великобританії, а найбільше зменшення було на Кіпрі та Румунії.

На світовій арені Європейський Союз наздоганяє Канаду, Японію та США. ЄС зберігає перевагу перед Китаєм, але ця перевага швидко зменшується, оскільки Китай покращив свою ефективність у три рази вище, ніж ЄС. Союз відстає від Південної Кореї, але, як очікується, він поступово наздожене в найближчі роки. (17)

Серед обраних напрямків інновацій, які суттєво впливають на зростання інновацій в окремих країнах, слід відзначити людські ресурси та сприятливе для інновацій нормативно-правове середовище. Інтелектуальний капітал та інноваційне бізнес-середовище є основою для збільшення інновацій. Так, співпраця між наукою та економікою, як частина системи наукових досліджень є основою ідей у науково-

дослідній діяльності. За прогнозами очікується, що в 2021-2027 роках інвестиції в наукові дослідження та інновації принесуть до 100 000 млн. дол. Формуються нові напрями та робочі місця в галузі досліджень та інновацій. Важливим елементом підвищення інноваційності окремих країн є інтенсивне фінансування та державна підтримка, зокрема для проведення інноваційних стартапів.

Рушійною силою економіки, заснованої на знаннях, повинні бути інвестиції підприємств, особливо тих, які працюють у сфері малого і середнього підприємництва з високим рівнем інноваційної активності. Посилання, співробітництва - це сфера організованих структур, для яких ми можемо розглянути кластери. Відповідний рівень інновацій на окремих підприємствах повинен мати вплив на рівень зайнятості та обсяги продажу.

Результати аналізування чинників, які впливають на стан інноваційної діяльності окремих країн та промислових підприємств дозволив побудувати інтеграційна модель інноваційного процесу (рис. 2) та обґрунтувати висновок щодо проактивного характеру управління інноваційною діяльністю.

Рис. 2. Інтеграційна модель інноваційного процесу

Проактивний характер управління інноваційною діяльністю передбачає уточнення і коригування стратегії підприємства, яка базується на випереджальній дії управління по відношенню до ідентифікованих екзогенних чинників зовнішнього середовища, наслідком чого стануть зміни ендогенних чинників і сприяння розвитку внутрішнього інноваційного потенціалу підприємства та забезпечується отримання конкурентних переваг (рис. 3).

Рис. 3. Модель отримання конкурентної переваги підприємства

Інтеграція запропонованих моделей у практику інноваційної діяльності промислових підприємств сприятиме підвищенню рівня їх інноваційності та конкурентоспроможності. Таким чином, потрібно резюмувати, що підвищення інноваційної активності і розвиток інноваційного потенціалу відбувається шляхом реалізації обраної стратегії через проактивні випереджальні зміни. При цьому трансформація елементів інноваційної діяльності підприємства визначається обраною стратегією інноваційної діяльності. Після завершення процесу стратегічного планування і формування стратегій по основних напрямках інноваційної діяльності підприємства необхідно для кожного варіанта (комбінації стратегічних рішень) необхідно розробити карту змін відповідної діяльності, спрямованої на забезпечення певного рівня потенціалу підприємства.

Література

1. Войнаренко М.П. Управління розвитком інноваційних бізнес-процесів за умов використання автоматизованих інформаційних систем / М.П. Войнаренко, Л.В. , Джулій, О.М. Кузьміна, Т.В. Янчук // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2017. – № 4. – С. 133 – 148.

---

2. Гончар О.І. Актуалізація управління потенціалом підприємства за умов євроінтеграції / О.І. Гончар // Хмельницький : ХНУ, 2015. – 333 с.

3. Шумпетер Й. Теория экономического развития: исследования предпринимательской прибыли, капитала, кредита и цикла конъюнктуры / Й. Шумпетер; пер. с англ. Л.И. Кравченко. – М. : Прогрес, 1982. – 455 с.

References

1. Voinarenko M.P. Upravlinnia rozvytkom innovatsiinykh biznes-protsesiv za umov vykorystannia avtomatyzovanykh informatsiinykh system / M.P. Voinarenko, L.V. , Dzhulii, O.M. Kuzmina, T.V. Yanchuk // Marketynh i menedzhment innovatsii. – 2017. – № 4. – S. 133 – 148.

2. Honchar O.I. Aktualizatsiia upravlinnia potentsialom pidpriemstva za umov yevrointehratsii / O.I. Honchar // Khmelnytskyi : KhNU, 2015. – 333 s.

3. Shumpeter Y. Teoryia ekonomycheskoho rozvytya: yssledovanyia predprynymatelskoi prybyly, kapytala, kredyta y tsykla kon'iyuktury / Y. Shumpeter; per. s anhl. L.Y. Kravchenko. – M. : Prohres, 1982. – 455 s.

Надійшла / Paper received: 27.10.2020

Надрукована / Paper Printed : 05.11.2020